

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 16 (331)

Fredagen den 20 april 1894.

7:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modetidning jämte koloretrade planscher..... 4: 50 Iduns Modet. utan kol. pl. ... 3:—		Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. Allm. telef. 6147. Prenumeration sker å alla postanstalter i riket.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerspris 15 öre (lösn:r endast för kompletteringar)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
--	--	---	--	--	---

Karin Montin.

Fröken Karin Montin, hvilkens bild vi i dag meddela, är född den 23 november 1853 i Brahestad i Finland, där hennes far var köpman. Redan som barn, efter faderns frånfalle, måste hon hjälpa till icke blott i hushållet, utan äfven i affären, och det för hennes ålder alltför maktpåliggande och tunga arbetet lade grunden till långa års sjuklighet, men fostrade henne på samma gång för det svåra kall, hvilket sedermera blef hennes lifsuppgift.

Under nödåren 1867—68, då stora skaror af hungrande och sjuka begäfvos sig in från landsbygden till städerna för att söka hjälp, deltog hon kraftigt och nitiskt i det organiserade nödhjälpsarbetet i hennes födelsestad. Under denna tid, då hon var i tillfälle att på närmaste håll se nöd och sjukdom, vaknade hos henne en lefvande önskan att ägna sina krafter åt sjukvård. Emellertid började hon, år 1880, bokhandel i Vasa. Men trots det, att af-

fären gick bra, kunde hon ej nedtysta det ständigt växande begäret inom henne att som sjuksköterska ägna sitt lif åt lidande medmänniskor, och år 1886, sedan hon på förmanliga villkor sålt sin bokhandel, som dock ännu bär hennes namn, flyttade hon öfver till Stockholm samt ägnade sig nu helt åt sjukvård. År 1891 kallades hon af h. maj:t drottningen till föreståndarinna för Sofiahemmet. I denna sin befattning kvarstod fröken Montin tvänne ansträngande och pröfvande, men på lärdomar rika år, under hvilka hon utvecklades både till sin inre människa och som sjuksköterska. Sedan hon lämnat denna befattning, grundade hon ett privat hem — det enda i sitt slag i Sverige — för nervsjuka, för hvilka hon isynnerhet haft intresse.

Detta hem, som upptager huset n:o 85 Grefvaregatan med tillhörande trädgård och sålunda är beläget i en af Stockholms allra sundaste, tystaste och behagligaste stadsde-

Tro aldrig dig så vis, att du ej kan få lära Följ ålderstogens råd, och håll den högt i ära,
Utaf ett barn, hvad kanske icke själf du vet. Som på en vilse ban dig icke vandra lät.

Richard Gustafsson.

lar, har varit i verksamhet sedan i höstas samt har tydligen redan vunnit allmänhetens och läkarnes förtroende. Också vill det synas, som om fröken Montin är i besittning just af de förutsättningar, som erfordras för en riktig behandling af nervsjuka.

Uthållig och energisk som en äkta finne, äger hon tillika den aldeles nödvändiga förmågan att lugna och behärska de sjuka, att understödja och stärka deras vilja, så att de lägga band på sig och icke hejdlöst hängifva sig åt sina utbrott. I det bekvämt och fint inredda hemmet vid Grefturegatan, där fröken Montin biträdes af en finsk »syster», fröken Ada Ugglä, och en tjänarepersonal, hvilken äfven är finsk, åtnjuter för öfrigt hvarje patient den särskilda behandling, som är behöflig för hans tillstånd och som hans läkare ordinerat för honom. Häri ingå massage, bad, lämplig diet, fullständig hvila samt, då den sjukes krafter tillåta det, sysselsättning och omvexlande förströelse genom tidningar, böcker m. m.

Verkligt insiktsfull och varmt intresserad, är fröken Montin motståndare till hvarje slentrianmässig sjukvård. Iakttagande och pröfvande följer hon med vaket öga och varmt hjärta hvarje särskildt fall, och hennes rika erfarenhet just på nervsjukdomarnes område, hennes lugn och hennes tåligen energi göra henne till en ytterst värdefull hjälparinna i striden mot nervositeten och hysterien.

G. P.

Mitt gamla täcke.

(Tillägnas Handarbetets vänner.)

Jag har ett stjärnetäcke, ett arf från mormors mor,
Som väfde det med konsterna händer.
Ifrån det jag var liten, och till dess jag blef stor,
Mig tjusade dess purpurklara ränder.
Se'n kom jag ut i världen, ej täcket se jag fick,
Ty långt från barndomshemmet min lefnadsbana gick,
Men jag fick löfte om att ärfva täcket.

När se'n jag såg det åter, jag blifvit gammal re'n,
Min glädjes och min lyckas hem var öde,
Föräldrahemmet upplöst, och syskonkretsen se'n —
Ack, utom jag, »de voro alla döde».
Men stjärnetäcket hade ej bleknat minsta grand,
Jag höll mot det min panna, jag strök det med min hand,
Liksom om det haft lif och kunnat tala.

Det var som om en saga jag börjat bläddra i,
Om längesedan svunna, glada tider
Af oskuld och af renhet, den lifvets poesi,
Som ej blir realistisk, hur det lider.
Det täcket hvarje högtid jag förr i hemmet såg,
Det då, men aldrig annars, på bästa sängen låg,
Och söndag blir det ännu, när jag ser det.

Förunderligt! Dess färger ha icke bleknat än,
Fast här och där det nöts i bägge kanter.
Min ungdoms minnestekning, i täcket har jag den,
Om gångna vänner, kära anförvanter,

Om ängens friska blommor, om sommarhimmel blå,
Om storken uppå taket, om väldig Helge å
Jag läser i mitt gamla ärfda täcke.

Flammarions världar stråla af idel ögonglans,
Men sådant sken ej lockar alls mitt sinne.
Men ser jag bort mot täcket från solsystemers dans,
Upprullas vintergatan i mitt minne.
Jag står på snön och lyssnar till furuskogens sus,
Och alla hemmets ögon, de sända mot mig ljus,
När med en själfgjord sång jag kommer åter.

Och när jag ofta känner, att ingen enda själ
Förstår mig mer i denna kalla världen,
Och finner det så sällsamt — ty jag har glödt likväl,
Om än hvar gnista slocknar ut på härden —
Då lägger jag mitt täcke uppå min bästa stol
Och blickar på dess stjärnor, då får jag genast sol,
Då lysa mot mig sommargröna tufvor.

Förunderliga hjärta, som i en gammal klut
Har sammanfattat allt, hvad lifvet gaf dig,
Du är dock starkt och mäktigt, och när du klappat ut,
Det måste ändå varda något af dig.
Hvar stjärna i mitt täcke skall tagas upp på nytt,
Den gamla äkta färgen, som icke skiftning bytt,
Skall purpras om, när du har fallit samman.

Anna A.

Ordets ansvar.

För något år sedan, voro vi i tillfälle att läsa några högst beaktansvärda tankar af Topelius öfver — »det tryckta ordets ansvar».

Att dessa slagit rot hos mer än en tänkande människa, betvifla vi icke. Däremot tveka vi icke att påstå, det få af oss någonsin ägnat en tanke åt ett annat ansvar, lika omätligt, och hvilket vi alla dagligen sorglöst ådraga oss, vi mena — *det talade ordets ansvar*.

Båda äro bröder, det tryckta och det talade ordet, men det förra måste genomgå många procedurer, innan det födes, och är därför tyngre på foten; det senare — stundens barn — träder omedelbart ut i världen, i samma ögonblick det halkar öfver våra läppar. Det tryckta ordet har en lång väg, innan det från hjärnan med handens och pennans hjälp öfverflyttas på papperet. Står det där, så kan det ännu, innan det kommer på tryck, af författaren ändras, uttrycket kan mildras, filas och poleras i det oändliga, så att den ursprungligen kanske kärftva tanken, då den slutligen framträder i de svarta typerna, ter sig helt mild och skonsam. Då vi tala däremot, gifva vi oss icke tid att välja våra uttryck, vi låta ordströmmen hejdlöst välla fram öfver våra läppar, och först efteråt tänka vi: kanske jag ej borde hafva sagt det eller det? Men då är det för sent, det sagda kan ej tagas tillbaka, ty ordet är bevingadt.

Tag ett af maskrosens fröhus, blås därpå — och se sedan, om du förmår fånga de små fjäderlätta dunen, som sprida sig för vinden. Likt ett dylikt frö flyger det lätta lilla ordet genom rymden, påträffar där andra flyktiga partiklar, som haka sig fast därvid, förstora

och förvandla det, och det slår ofta ner, där du minst skulle önska det, där du har svårast för att utrota ogräset. Hastigt griper det omkring sig, och du kan näppeligen i den frodiga plantan med de djuggående rötterna igenkänna det obetydliga frökorn du själf utsått. Träffande säger också skalden om förtälet, det giftiga, snabbgående förtälets tillväxt under dess vandring från mun till mun:

»Der Schneeball und das böse Wort,
Sie wachsen wie sie rollen fort,
Ein Handvoll wirf zur Thür hinaus —
Ein Berg wird's vor des Nachbars Haus!»

Man låter ett ord undfalla sig, ett löst antagande, en obestämd förmodan eller kanske den lättaste lilla antydning, mindre fördelaktigt om en person. Det behöfs ej mer. Strax rulla dessa små »snökorn» vidare, bilda sig till en snöboll, växa och växa under sin framfart, och snart är »berget» färdigt.

Det lär knappast finnas en mera slående illustration till denna sanning än H. C. Andersens lilla snillrika berättelse: »Det er ganske vist!» Vi skulle vilja tillråda enhver, som ännu ej gjort dess bekantskap, att läsa denna humoristiska bit, hvari alla »sladderande» tungor så skarpt gisslas. Alltför ofta göres i verkliga lifvet, såsom i den ifrågavarande sagan, en kamel af en mygga eller — »fem höns af en liten fjäder!»

Ja, hvem anar väl eller förmår följa alla förtälets olyckliga följder? Och likväl trivfes det så väl i alla kretsar, och likväl bedrifves det så framgångsrikt af de mildaste kvinnor, hvilka älskligt småleende ej sky att låna sina läppar däråt.

Hvarför göra de det? Är det för att förse en tynande konversation med nya ämnen? I så fall, hvilket fattigdomsbevis, om det ej kan ske på annat sätt än genom att indraga nästans lif, hans görande och låtande, till ett bedömande hvilket, då vi ej känna hans innersta bevekelsegrunder, icke kan blifva annat än orättvist och därför — klandervärdt. Vore det då icke tusen gånger bättre att låta samtalet dö ut än tillgripa dylika utvägar? Visserligen är tala silfver, men låt oss ej förglömma att — *»tiga är guld!»*

Det hjälper icke att vi börja vårt anförande med t. ex. dessa eller liknande uttryck: »Inte för att jag vill säga något ondt om någon människa — men det säges ju allmänt —» eller: »Folk äro ju alltid så elaka, att man icke vet hvad man skall tro, men det påstås verkligen att . . .» eller: »Vare det långt ifrån mig, att vilja intyga sanningen af detta, men så och så har jag hört sägas . . .» etc. Dylika inledningar äro endast att jämföra med Pilati offentliga handtvagning. Vi erkänna härmed visserligen tydligt nog det orätta i vårt förehavande — vi erkänna tyngden af ordets ansvar — men tro vi oss på så sätt kunna rentvå oss själfva från dess följder, bedraga vi oss storligen.

Men, invänder någon, om jag speciellt vet, att hvad jag berättar är sant — om jag har det ur aldeles tillförlitlig källa. Än sedan? Hvarför skulle just du vilja bidra till att utsprida det elaka ryktet, som snarare borde nedtystas? Skulle du önska att någon bevistade dig samma tjänst.

»Säg ingenting ondt om en människa,»

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 16 (331)

Fredagen den 20 april 1894.

7:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modetidning jämte ko- lorerade planscher..... 4: 50 Iduns Modet. utan kol. pl. ... 3:—		Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. Allm. telef. 61 47. Prenumeration sker å alla post- anstalter i riket.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerspris 15 öre (lös:n endast för kompletteringar)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Plattsökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad total stafy. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
--	--	---	---	---	--

Karin Montin.

Fröken Karin Montin, hvilkens bild vi i dag meddela, är född den 23 november 1853 i Brahestad i Finland, där hennes far var köpman. Redan som barn, efter faderns frånfalle, måste hon hjälpa till icke blott i hushållet, utan äfven i affären, och det för hennes ålder alltför maktpåliggande och tunga arbetet lade grunden till långa års sjuklighet, men fostrade henne på samma gång för det svåra kall, hvilket sedermera blef hennes lifsuppgift.

Under nödåren 1867—68, då stora skaror af hungrande och sjuka begåfvo sig in från landsbygden till städerna för att söka hjälp, deltog hon kraftigt och nitiskt i det organiserade nödhjälpsarbetet i hennes födelsestad. Under denna tid, då hon var i tillfälle att på närmaste håll se nöd och sjukdom, vaknade hos henne en lefvande önskan att ägna sina krafter åt sjukvård. Emellertid började hon, år 1880, bokhandel i Vasa. Men trots det, att af

fären gick bra, kunde hon ej nedtysta det ständigt växande begäret inom henne att som sjuksköterska ägna sitt lif åt lidande medmänniskor, och år 1886, sedan hon på förmånliga villkor sålt sin bokhandel, som dock ännu bär hennes namn, flyttade hon öfver till Stockholm samt ägnade sig nu helt åt sjukvård. År 1891 kallades hon af h. maj:t drottningen till föreståndarinna för Sofiahemmet. I denna sin befattning kvarstod fröken Montin tvänne ansträngande och pröfvande, men på lärdomar rika år, under hvilka hon utvecklades både till sin inre människa och som sjuksköterska. Sedan hon lämnat denna befattning, grundade hon ett privat hem — det enda i sitt slag i Sverige — för nervsjuka, för hvilka hon isynnerhet haft intresse.

Detta hem, som upptager huset n:o 85 Grefturegatan med tillhörande trädgård och sålunda är beläget i en af Stockholms allra sundaste, tystaste och behagligaste stadsde-

Tro aldrig dig så vis, att du ej kan få lära Följ älderstigens råd, och håll den högt i ära,
Utaf ett barn, hvad kanske icke själf du vet. Som på en vilse ban dig icke vandra lät.

Richard Gustafsson.

lar, har varit i verksamhet sedan i höstas samt har tydligt redan vunnit allmänhetens och läkarnes förtroende. Också vill det synas, som om fröken Montin är i besittning just af de förutsättningar, som erfordras för en riktig behandling af nervsjuka.

Uthållig och energisk som en äkta finne, äger hon tillika den alldeles nödvändiga förmågan att lugna och behärska de sjuka, att understödja och stärka deras vilja, så att de lägga band på sig och icke hejdlöst hängifva sig åt sina utbrott. I det bekvämt och fint inredda hemmet vid Grefturegatan, där fröken Montin biträdes af en finsk »syster», fröken Ada Ugglå, och en tjänarepersonal, hvilken äfven är finsk, åtnjuter för öfrigt hvarje patient den särskilda behandling, som är behöflig för hans tillstånd och som hans läkare ordinerat för honom. Häri ingå massage, bad, lämplig diet, fullständig vila samt, då den sjukas krafter tillåta det, sysselsättning och omvexlande förströelse genom tidningar, böcker m. m.

Verkligt insiktsfull och varmt intresserad, är fröken Montin motståndare till hvarje slentrianmässig sjukvård. Iakttagande och pröfvande följer hon med vaket öga och varmt hjärta hvarje särskildt fall, och hennes rika erfarenhet just på nervsjukdomarnes område, hennes lugn och hennes tåligen energi göra henne till en ytterst värdefull hjälparinna i striden mot nervositeten och hysterien.

G. P.

Mitt gamla täcke.

(Tillägns Handarbetets vänner.)

Jag har ett stjärnetäcke, ett arf från mormors mor,
Som väfde det med konstfarna händer.
Ifrån det jag var liten, och till dess jag blef stor,
Mig tjusade dess purpurklara ränder.
Se'n kom jag ut i världen, ej täcket se jag fick,
Ty långt från barndomshemmet min lefnadsbana gick,
Men jag fick löfte om att ärfva täcket.

När se'n jag såg det åter, jag blifvit gammal re'n,
Min glädjes och min lyckas hem var öde,
Föräldrahemmet upplöst, och syskonkretsen se'n —
Ack, utom jag, »de voro alla döde».
Men stjärnetäcket hade ej bleknat minsta grand,
Jag höll mot det min panna, jag strök det med min hand,
Liksom om det haft lif och kunnat tala.

Det var som om en saga jag börjat bläddra i,
Om längesedan svunna, glada tider
Af oskuld och af renhet, den lifvets poesi,
Som ej blir realistisk, hur det lider.
Det täcket hvarje högtid jag förr i hemmet såg,
Det då, men aldrig annars, på bästa sängen låg,
Och söndag blir det ännu, när jag ser det.

Förunderligt! Dess färger ha icke bleknat än,
Fast här och där det nöts i bägge kanter.
Min ungdoms minnestekning, i täcket har jag den,
Om gångna vänner, kära anförvanter,

Om ängens friska blommor, om sommarhimmel blå,
Om storken uppå taket, om väldig Helge å
Jag läser i mitt gamla ärfda täcke.

Flammarions världar stråla af idel ögonglans,
Men sådant sken ej lockar alls mitt sinne.
Men ser jag bort mot täcket från solsystemers dans,

Upprullas vintergatan i mitt minne.
Jag står på snön och lyssnar till furuskogens sus,
Och alla hemmets ögon, de sända mot mig ljus,
När med en själgjord sång jag kommer åter.

Och när jag ofta känner, att ingen enda själ
Förstår mig mer i denna kalla världen,
Och finner det så sällsamt — ty jag har glödt likväl,

Om än hvar gnista slocknar ut på härden —
Då lägger jag mitt täcke uppå min bästa stol
Och blickar på dess stjärnor, då får jag genast sol,
Då lysa mot mig sommargröna tufvor.

Förunderliga hjärta, som i en gammal klut
Har sammanfattat allt, hvad lifvet gaf dig,
Du är dock starkt och mäktigt, och när du klap-pat ut,

Det måste ändå varda något af dig.
Hvar stjärna i mitt täcke skall tagas upp på nytt,
Den gamla äkta färgen, som icke skiftning bytt,
Skall purpras om, när du har fallit samman.

Anna A.

Ordets ansvar.

För något år sedan, voro vi i tillfälle att läsa några högst beaktansvärda tankar af Topelius öfver — »det tryckta ordets ansvar».

Att dessa slagit rot hos mer än en tänkande människa, betvifla vi icke. Däremot tveka vi icke att påstå, det få af oss någon-sin ägnat en tanke åt ett annat ansvar, lika omätligt, och hvilket vi alla dagligen sorglöst ådraga oss, vi mena — *det talade ordets ansvar*.

Båda äro bröder, det tryckta och det talade ordet, men det förre måste genomgå många procedurer, innan det födes, och är därför tyngre på foten; det senare — stundens barn — träder omedelbart ut i världen, i samma ögonblick det halkar öfver våra läppar. Det tryckta ordet har en lång väg, innan det från hjärnan med handens och pennans hjälp öfverflyttas på papperet. Står det där, så kan det ännu, innan det kommer på tryck, af författaren ändras, uttrycket kan mildras, filas och poleras i det oändliga, så att den ursprungligen kanske kärva tanken, då den slutligen framträder i de svarta typerna, ter sig helt mild och skonsam. Då vi tala däremot, gifva vi oss icke tid att välja våra uttryck, vi låta ordströmmen hejdlöst välla fram öfver våra läppar, och först efteråt tänka vi: kanske jag ej borde hafva sagt det eller det? Men då är det för sent, det sagda kan ej tagas tillbaka, ty ordet är bevingadt.

Tag ett af maskrosens fröhus, blås därpå — och se sedan, om du förmår fånga de små fjäderlätta dunen, som sprida sig för vinden. Likt ett dylikt frö flyger det lätta lilla ordet genom rymden, påträffar där andra flyktiga partiklar, som haka sig fast därvid, förstora

och förvandla det, och det slår ofta ner, där du minst skulle önska det, där du har svårast för att utrota ogräset. Hastigt griper det omkring sig, och du kan näppeligen i den frodiga plantan med de djupgående rötterna igenkänna det obetydliga frökorn du själf utsått. Träffande säger också skalden om förtalet, det giftiga, snabbgående förtalets tillväxt under dess vandring från mun till mun:

»Der Schneeball und das böse Wort,
Sie wachsen wie sie rollen fort,
Ein Handvoll wirf zur Thür hinaus —
Ein Berg wird's vor des Nachbars Haus!»

Man låter ett ord undfalla sig, ett löst antagande, en obestämd förmodan eller kanske den lättaste lilla antydning, mindre fördelaktig om en person. Det behöfs ej mer. Strax rulla dessa små »snökorn» vidare, bilda sig till en snöboll, växa och växa under sin framfart, och snart är »berget» färdigt.

Det lär knappast finnas en mera slående illustration till denna sanning än H. C. Andersens lilla snillrika berättelse: »Det er ganske vist!» Vi skulle vilja tillråda enhver, som ännu ej gjort dess bekantskap, att läsa denna humoristiska bit, hvari alla »sladderande» tungor så skarpt gisslas. Alltför ofta göres i verkliga lifvet, såsom i den ifrågavarande sagan, en kamel af en mygga eller — »fem höns af en liten fjäder!»

Ja, hvem anar väl eller förmår följa alla förtalets olyckliga följder? Och likväl trivfes det så väl i alla kretsar; och likväl bedrifves det så framgångsrikt af de mildaste kvinnor, hvilka älskligt småleende ej sky att låna sina läppar däråt.

Hvarför göra de det? Är det för att förse en tynande konversation med nya ämnen? I så fall, hvilket fattigdomsbevis, om det ej kan ske på annat sätt än genom att indraga nästans lif, hans görande och låtande, till ett bedömande hvilket, då vi ej känna hans innersta bevekelsegrunder, icke kan blifva annat än orättvist och därför — klandervärdt. Vore det då icke tusen gånger bättre att låta samtalet dö ut än tillgripa dylika utvägar? Visserligen är tala silfver, men låt oss ej förglömma att — »tiga är guld!»

Det hjälper icke att vi börja vårt anförande med t. ex. dessa eller liknande uttryck: »Inte för att jag vill säga något ondt om någon människa — men det säges ju allmänt —» eller: »Folk äro ju alltid så elaka, att man icke vet hvad man skall tro, men det påstås verkligen att...» eller: »Vare det långt ifrån mig, att vilja intyga sanningen af detta, men så och så har jag hört sägas...» etc. Dylika inledningar äro endast att jämföra med Pilati offentliga handtvagning. Vi erkänna härmed visserligen tydligt nog det orätta i vårt förehafvande — vi erkänna tyngden af ordets ansvar — men tro vi oss på så sätt kunna rentvå oss själfva från dess följder, bedraga vi oss storligen.

Men, invänder någon, om jag speciellt vet, att hvad jag berättar är sant — om jag har det ur alldeles tillförlitlig källa. Än sedan? Hvarför skulle just du vilja bidra till att utsprida det elaka ryktet, som snarare borde nedtystas? Skulle du önska att någon bevistade dig samma tjänst.

»Säg ingenting ondt om en människa,»

yttrar den djupsinnige Lavater, »om du ej med visshet vet att det är sant; och om du vet att det är sant, så fråga dig själf: hvarför säger jag det?»

Det gifves ju helt visst tillfällen, då sanningen bör och skall utsägas, men de torde vara få och lätt räknade. Hur många beställsamma yttranden skulle däremot ej bejdas, om vi ville taga ofvanstående visa ord till vårt rättesnöre.

Men de pratsjuke gifva sig icke tid därtill, de låta tungan löpa af med sig så fort, att tanken ej mäktar följa med. Hur ofta fällas ej då obetänksamma ord, kanske till och med på skämt och visst icke i någon ond afsikt, hvilka likväl genom sin elaka klang icke förfela att anstifta mycket ondt i en hel värld — hjärtats lilla värld. Icke minst sker detta genom skämtet, just därför att skämtet på andras bekostnad tyvärr erbjuder det tacksammaste fältet. Hur många sorglös ungdom söker ej på denna väg upphöja sig själf till kvickhufvud, genom att till sällskapets förnöjelse förlöjliga andra personer? Kanhända vänder han de uddiga kvickheterna till och med mot något närvarande löjligt föremål, som till det yttre oberörd själf skrattar med, ehuru i själfva verket blott för att dölja den inre smärta de elaka orden förorsaka. Ett »godt skämt», som man säger, är ju i sig själf så långt ifrån att vara fördömligt, som det fastmer kryddar talet och verkar uppfriskande på sinnet, men det är en ytterst svår konst, som ej är allom gifven, att handskas måttligt därmed, så att det ej urartar till kärlekslösa elakheter, hvilka uppväcka bitterhet och förakt hos den som träffas däraf. Det erfordras stor människokänedom för att veta, hur långt cycklet bör drivas, — orden skola här mer än någonsin vägas med guldvikt, — eljes blir det ett farligt sätt att leka med ordets ansvar.

Kan redan det flyktiga, tanklösa skämtet — »fåfånga, tomma, förflugna» ord — komma åstad så mycket ondt, som ej anas, hur mycket mer då de kalla, hårda bittra ord, vi så ofta med full afsikt uttala. Ord, hänsynslöst framkastade, i stunder af öfverilning, vrede, dåligt lynne; kanske ångrade i samma stund de gå öfver läpparne och dock — lika fördömliga. Ty sitter icke deras hulling djupt i dens hjärta, som oförtjänt varit målet för det sårande eller taktlösa yttrandet? Ack, hjärtat är ju ett så ömt och känsligt ting, det behöfs så litet för att komma det att blöda, och likt sensitivan sluter det sig hastigt vid hvarje omild beröring. Hur skall det ej pinas, då vi låta våra ord gång på gång stinga det likt tusen hvassa nålstyng. Med ord svärta vi våra medmänniskors goda namn och rykte, med taktlösa, grymma ord och dåligt cyckel sära och bedröfva vi mångt känsligt sinne, mången oskyldig själ, med hala ord och smicker bedraga vi lättrogna, med hårda, grofva ord utsä vi bitterhet i människornas hjärtan. Hafva vi rättighet till allt detta?

Nej, svarar en vis man: »Man har icke större rätt att säga en ohöflighet än att begå en sådan; man har icke mer rätt att säga en person grofheter än att slå honom i ansiktet.» — Nej, vi hafva icke rättighet därtill, och vi borde aldrig tillåta våra ord att, om också blott för en dag, en timme, en minut, fördystra tillvaron för någon enda mänsklig varelse. Vi borde i sanning med lika stor vaksamhet aktgifva på de ord vi tala som på dem vi nedskrifva. Ty visser-

ligen går det ju så lätt för sig att »taga tillbaka» hvad man sagt, att göra ursäkter därför, ja, att med stöd däraf att man icke gifvit »svart på hvitt» helt och hållet fränkänna sig sina egna ord. Men de stå måhända redan för hela lif-tiden inristade i en medmänniskas känsliga sinne, och deras svar kan man icke fränkänna sig.

»En dag,» heter det, »skola människorna göra räkenskap för hvar och ett fåfångt ord som de tala.» Är ej detta en tanke som borde väcka oss till besinning som — om vi förmodade fatta den i hela dess vidd — visserligen borde förfära oss?

Tänkom oss istånd att kunna öfverblicka alla de tusentals ord vi yttrat under ett enda år blott och därjämte alla deras följder. Säkert skulle vi häpna och af blygsel dölja våra ansikten. Hvad skola vi då ej göra inför en hel lifstids armé af ord, hvilka i slutna kolonner en gång skola rycka fram såsom våra åklagare?

Vi hafva här endast kunnat lämna några allmänna antydningar i vårt ämne, men vårt hopp är, att de skola finna sin vidare tillämpning i en eller annan läsares hjärta.

Sant är, att vi aldrig härnere kunna uppnå fullkomlighet i vårt tal, men hvad vi alla kunna det är: hvar i sin mån med allvar sträfvat efter det målets uppnående.

—den.»

Bismarck om kvinnorna.

Furst Bismarck fyllde den 1 dennes 79 år och har i anledning däraf varit föremål för många hyllningar. Bl. a. mottog han en deputation af damer, hvilken öfverlämnade en lyckönskingsadress, undertecknad af mer än 100,000 tyska kvinnor. Till svar på de ord, hvarmed en af damerna öfverlämnade adressen, höll Bismarck ett tal, hvori han uttalade sig om kvinnornas ställning till politiken. Bismarck yttrade härvid bland annat följande märkliga ord:

Hvad som trängt in till kvinnans husliga sfer, det sitter fast, mycket fastare än männens omdöme, som bildas under det offentliga lifvets politiska strider och växlar med partiställningen, det är, vill jag säga, behållningen af hela det politiska arbetet, som intränger i det husliga lifvet; det öfvergår till barnen, är varaktigt, och äfven om fara hotar, kvarstår det.

Har den tyska rikstanken en gång vunnit erkännande af de tyska kvinnorna, då är den omöjlig att förstöra och skall förblifva det; jag ser i den tyska moderns och hustrus husliga tradition en fastare garanti för vår politiska framtid än någon af våra fästningsbastioner.

Den öfvertygelse, som en gång inträngt i familjen, fastbålla kvinnorna stadigare än fästningar och vapen, och om vi någonsin drabbas af den olyckan att föra ett olyckligt krig, att förlora bataljer eller oskickligt regeras, så skall den omständigheten, att tron på vår politiska enhet inträngt ända in i kvinnogemaken ständigt åter sammanföra oss, och i afgörandets ögonblick skall det visa sig, att i det evigt kvinnliga elementära hjärterörelse ligger en starkare makt än i de sönderdelande syror, som våra manliga partier frambringa.

Mitt förtroende till framtiden beror på den ställning, den tyska kvinnan intagit. En kvinnas öfvertygelse är icke så underkastad förändringar, den uppstår långsamt, men har den en gång uppstått, så är den mindre lätt att skaka. Vi äro ett folk af bröder och systrar, och systrarna äro ibland mer att lita på än bröderna, i politiken såväl som i privatlifvet.

Under snön.

Skiss för Idun af Sophie Linge.

Efter en blid och slaskig vinter hade ändtligen februari månad kommit med snö och kyla, till glädje för de flesta invånarne i den lilla landsortsstaden, synnerligast för ungdomen, som hela vintern fått försaka nöjet att åka skridsko och ännu mindre haft utsikt att få vara med om ett enda slädparti med ty åtföljande brylå vid vändpunkten och en liten festlig kollation efteråt på aftonen. Nu låg den lilla staden inpuddrad som en gammal kokett, och röken ur de sotiga skorstenarne steg i muntra spiraler upp mot den klara skyn.

Borgmästarens bäfverpås, som utgjorde hela stadens stolthet, men förut varit rent »omöjlig», visade sig åter på gatorna och »konsulinnan» behöfde ej längre pusta i sin dyrbara pålskappa, där hon ståtligt skred fram efter hufvudgatan och lockade fram en mängd nyfikna ansikten bakom de klara fönsterrutorna.

»Säg du konsulinnan, Anne-Marie? Nu ska hon ut till grafven igen och sannerligen bär hon inte på en krans i dag också, och senast i lördags lade hon dit den förra. Ja, när man har råd så...»

Anne-Marie, som var sysselsatt med att »sätta upp» sin mammas negligé, tappade alla de nystärkta tyllremorna på golfvet och trampade på dem i brådskan att komma fram till fönstret.

»Anne-Marie, då! Du förstör ju rakt hela stassen. Det måtte väl inte vara något så märkvärdigt att se, så att du aldeles ska tappa hufvudet för det.»

Och fru Grankvist, som nu själf fått se så mycket hon ville, släppte ner jalousien midt för Anne-Maries näsa.

Men konsulinnan gick gatan framåt, väl insvept i sin varma kappa, och stannade först vid grindarne till kyrkogården. Där dröjde hon ett ögonblick och kastade en spanande blick rundt omkring sig. Snön låg glänsande hvit öfver grafvarne, och guldkorset på grafkoret afteknades skarpt mot den blå himlen. Så långt ögat kunde nå syntes ej en lefvande varelse till. Här var frid, frid!

Ja, låge hon också, så visst, under det hvita bärtäcket! Hon, den rika, afundade köpmansfrun! Hou, med sin tomhet i hjärtat och sitt guld på kistbotten. Med sina mörka, sorgsna tankar.

Men skulle hon vilja det — just nu. Var hon nu redo därför? Kanske ej, men hon hade ju ingen och intet att lefva för.

Därborta under hänggranarna hade man myllat ned allt hvad hon hade kärast. Först de båda tvillingflickorna, sedan mannen och till sist sonen, han som skulle hölja den gamla välkända firmans namn med ny glans och fördubbla slutsiffrorna i slutkontot. Nu låg han också där — en handfull mull.

Men hon hade ju dock så många förtroendevärf att sköta. Hon var ordförande i fruntimmersföreningen, ledamot af skolstyrelsen, hon hade tagit initiativet till inrättandet af ett barnhem där i staden och gifvit en vacker grundplåt därtill. Hon rådfrågades äfven i en mängd allmänna angelägenheter och hennes råd voro värda guld. Overksam var hon ej, men hon förblef kall och resonnerande vid allt detta — hjärtat hade ingenting därmed att göra.

»Hu, hvad jag fryser,» sade hon tyst för sig själf och drog kappan tätare omkring sig.

Klockan i rådbuset slog tolf slag, och konsulinnan väcktes därvid ur sina drömmar. Hon öppnade den höga järngrinden, som förde in till kyrkogården, hvarvid de lätta, frusna snöflingorna, som hade fäste på dess arabesker, sattes i rörelse och föllo som stjärnor ner öfver hennes hufvud och axlar.

Hufvudgången på kyrkogården var temligen väl hållen, men sidogångarne voro igenyrda och den gamla frun måste vada genom fots-hög snö för att nå fram till grafven. Hade hon blott tänkt på att i förväg sända sin gårdskarl hit för att skotta, men hon kunde ej tro att det fallit så mycket snö.

Hvad granarne vid grafven voro vackra i sin hvita skrud! De påminde henne om de präktiga julgranar, som förr lyste upp hennes nu så tomma hem vid juletid, med konstgjord snö och isglitter mellan de gröna barren. Då trippade små lätta fötter i dans omkring dem, oskuldsfulla barnaögon strålade af fröjd mot de tända ljusen.

Men hvarför äro alla dessa minnen så när-gångna just i dag? Hon ville skjuta undan dem, likasom de isiga kvistarne som stänga hennes väg, men hon kan det ej — de följa henne ända fram till grafven.

Där stannar hon. Hon vill lägga ner sin krans, men kan det ej. Grafkullen är redan upptagen.

På knä midt i snön ligger en nedböjd kvinnogestalt — en vek, ungdomlig kropp, iklädd en sliten kappa. Bredvid henne i snön ligga en pälsmössa och ett par ullvantar.

Konsulinnan kan ej se den knäböjandes ansikte, som är vänt ifrån henne, men solen skiner på ett mörkt, glänsande hår, som är uppviradt till en knut i nacken, och ett af kölden starkt färgadt öra och en kind aftecknas mot den hvita snön.

Energiskt sammanpressar den gamla frun sina läppar för att hindra ett utrop att halka öfver dem. Hon ser ett par frusna händer gräfva undan snön, till dess den svarta mul-len på kullen skymtar fram, då böjer flickan sig ner och berör den med sina läppar, under det att häftiga snyftningar skaka hela hennes kropp. En liten bukett af lingonris och enkla blommor flyttas nu från pälsmössan, där den haft sin plats, och till den mörka fläcken på grafven. Så skrapas snön åter öfver och jäm-nas omsorgsfullt.

Den dyrbara kransen på konsulinnans arm har så småningom glidit ner, utan att hon märkt det, och faller nu med ett prasslande ljud mot häckens grenar. Förskräckt springer flickan upp från sin knäböjande ställning och står ansikte mot ansikte med den dödes mor.

Konsulinnan hade först gripits af en häftig bestörtning, men sedan af en allt behärskande vrede.

Hur vågar hon — hur vågar hon!

Hon stod framför den unga flickan med flammande ögon.

»Hvem är ni, och hvad gör ni här på min sons graf?» brast det slutligen fram öfver hennes stela läppar, men inför den förebrående blicken ur dessa ögon, som, skimrande af tårar, lugnt och fast mötte hennes, slog hon ner sina egna och tillade med sänkt ton:

»Jag förstår — ni är Maria — hans —»

Den unga flickan tog upp pälsmössan och satte den på sig samt skakade snön af vantarne och drog dem öfver sina frusna fingrar.

»Ja, fru konsulinna,» sade hon lika sakta, »jag är den olyckliga Maria, föremålet för er sons böjelse.»

Och i det hon trädde åt sidan för att lämna plats åt den gamla frun, tillade hon bittert:

»Kullen är ren; där finnes god plats för moderns krans. Älskarinnans stackars blommor ligga så gömda, att de ej kunna väcka någon förargelse — gömda, liksom jag själf hädanefter i skam måste gömma mitt ansikte för en hjärtlös hops föraktfulla blickar.»

»O, hvilken sorg,» tillade hon och tryckte passioneradt händerna mot sina förgråtna ögon — »att blifva bedragen såsom jag och ej kunna hata bedragaren!»

Det låg så mycken värdighet utbredd öfver den unga flickan, men också ett sådant uttryck af sorg och förtviflan, att konsulinnan kände sig rörd.

Hon trädde ett steg närmare och rörde vid hennes arm.

»Han ville taga er till hustru,» sade hon, »men det var jag, som satte mig däremot. Skulden är ensamt min.»

Ingen skugga skulle falla på den afgudade sonens minne. Hellre ville hon själf bära det alltsamman. Den unga flickan snyftade fortfarande.

»Han sade mig många gånger — om och om igen, att jag skulle bli hans hustru, jag, den fattiga sömmerskan, och jag trodde därpå. Men min skuld är ändå stor — o, så stor, att Gud ej kan förlåta den.»

Det blef så underligt vekt inom konsulinnan. Det sorgsna, men på samma gång så oskuldsfulla i flickans ansikte rörde henne djupt och så denna alltbehärskande kärlek för sonen, som trots allt, ännu lefde kvar i detta unga hjärta. När allt kom omkring så hade kanske också hon själf — aen dödes mor — i verkligheten mera skuld än hon hillills tänkt sig. Hon veknade allt mera. Och barnet — hvar fanns det? Hon hade aldrig frågat där-efter, och dock visste hon, att det kommit till världen kort efter sonens död.

»Säg mig, Maria,» sade hon nästan blygt, »hvar finnes... den lille? Ert och Arturs barn?»

»Hos mormor, en fjärdingsväg utom staden. Jag går dit ut hvarje afton för att träffa den lille och tillbringar då natten där, men de flesta dagar är jag inne i staden, där jag har mitt egentliga arbete.»

»Har ni mycket arbete?» frågade konsulinnan.

»Ej så mycket. Förut kunde jag ej hinna att hjälpa alla, som frågade efter mig, men nu är det endast ett par, tre familjer som äro goda emot mig och vilja anlita mig. De öfriga — känna ej längre igen mig.»

»Stackars flicka,» sade konsulinnan, »jag förstår, att allt detta skall vara svårt att bära, men jag lofvar dig, att det skall blifva an-norlunda. Om du kan, så kom till mig i afton då du slutat ditt arbete; det är något, som jag vill rådgöra med dig om. Och när du kommer hit närmast, så göm ej längre dina blommor under snön — kullen är stor nog att rymma äfven dem.»

Med sänkt hufvud och dröjande steg an-trädde konsulinnan vägen åter öfver kyrkogården, och så djupt försjunken i tankar som hon var, märkte hon ej ens, att hon lämnade sin krans hängande kvar på häcken, hvarifrån den sedan af Maria flyttades öfver på grafven. Men redan när hon trädde inom stadens område, tycktes hon hafva kommit till något afgörande med sig själf och fortsatte vägen framåt Storgatan med rak hållning och spänstiga steg. Det var också ett stort beslut, som under den korta mellantiden mognat inom henne, liksom när en under nattens mörka timmar slutet blomkalk plötsligt slår ut sina blad vid berö-ring af de varma solstrålarne. Någoting nytt

och onämbart hade kommit in i hennes lif, någoting som fattats där förut — en saknad, för hvilken hon ej själf kunnat göra sig reda.

Men hvad skulle världen säga, den värld, inom hvars tränga gränser hon rörde sig? Hade hon mod att trotsa hela det lilla samhällets skoningslösa omdöme och att genom-föra sin plan, utan att ge efter för den all-männa meningen? Striden skulle bli hård, det visste hon, men ej en tum skulle hon ge vika, utan föra den till slut, fast öfvertygad som hon var om det rättvisa i sin sak.

När hon gick om hörnet, där fru Gran-kvist bodde, fick Anne-Marie, som stod vid fönstret och synade af negligén, syn på henne.

»Nu först kom konsulinnan tillbaka, mor, och ni skulle ha sett hvad hon såg glad och ungdomlig ut, alldeles som en trettiöåring. Men så länge hon varit på kyrkogården, visst en hel timme.»

»Jo, hon har nog några synder att gråta öfver därtvå vid grafven och så'nt tar tid,» sade fru Grankvist, — »men en gentil gam-mal fru är hon i alla fall.»

En vecka därefter var den lilla staden form-ligen i uppror, och man hade ej ens tid att skaffa sig en egen åsikt om det utomordent-liga, som hade hänt.

Konsulinnan hade tagit den där flickan — ni vet — i huset; sonens älskarinna. Och inte endast henne, utan också barnet — det oäkta — det var ju oerhördt!

Hvad skulle man nu säga om någoting så-dant? Försiktigt hörde man sig för hos gran-narne för att få veta deras mening om hvad som passerat, men högst få af dem hade nog mod att öppet säga hvad de tänkte och ingen ville stöta sig med den rika köpmansfrun, som var den tongifvande i det lilla samhället och hvars fina middagar och dansanta tillställnin-gar emellanåt på ett behagligt sätt afbröto det nyktra hvardagslifvet hos stadens ståndsperso-ner. Fru Grankvist och några andra, hvilka ej hörde till de utvalda, skakade i smyg sina hufvuden, men nego lika djupt som förut för konsulinnan, när de mötte henne på gatan, och så inträffade det högst ovanliga, att svallvå-gorna åter lade sig till ro, utan att hafva slagit den gamla fruns heder och ära i spillror.

Hennes adoptivdotter Maria blef henne snart så kär som ett eget barn, och hon visade sig sällan utomhus, utan att hafva henne i säll-skap. Blyg och tillbakadragen som den unga flickan var, vann hon ock småningom för egen del mycken sympati, och man kom omsider så långt, att man knappast tänkte på henne an-nat än som änka efter den nyligen afidne unge konsuln. Hon hade ju också, ett enda felsteg oberäknadt, alltid varit en hederlig och ren-hjärtad flicka.

Får lille Artur lefva, skall han troligtvis en gång fylla sin fars plats vid pulpeten och kassaboken, likasom han nu fyller den i sin farmoders hjärta.

*Att äkta en man efter hjärtats val,
Det är att sätta allt sitt kapital
På upp- och afskrifningsräkning.
Men tar du en make blott för hans börs,
Då har du begärt dig själf i konkurs
Med ty åtföljande efterräkning.*

Hj. Cassel.

För de fattiga små barnen.

Vi hysa den varmaste tillförsikt att våra läsarrinnor i år som tillförene skola behjarta den bön, vi låtit utgå för Iduns små skollofskolonister. Det är icke gåfvans storlek, som är det väsentliga, utan hjärtelaget, i hvilket den gifves, och de minsta bidrag mottagas med varm tacksamhet.

För dem, som föredraga att välja denna form för sin goda gärning, står det äfven öppet att genom rekvisition af en värdefull skrift gagna kolonisaken, och erhålla de därigenom också direkt ett litet utbyte för sin skärf. Som vi redan tidigare omnämnt i Idun, höll förlidet år en varm-hjärtad ungdomens vän, prosten och kyrkoherden K. Fr. Karlson i Nyköping, i sin egenskap af tillförordnad inspektor vid därvarande högre allmänna läroverks terminafslutning ett i högsta måtto behjartansvärdt tal till ungdomen och enkannerligen hemmen och mödrarna, i hvilket han allvarligt behandlade flerehanda oarter, som florerar inom skollifvet och demoralisera vår uppväxande ungdom, vårt framtidshopp. Den erfarne ungdomsvännen utgick därvid från tvänne uppsatser, berörande samma frågor, som varit offentliggjorda i Idun.

Det tankediga anförandet väckte bland åhörarna en välförtjänt uppmärksamhet. Under rubrik: »Några ord från en skolkateder» har prosten Karlson låtit i broschyrform befordra sitt anförande till trycket för att än vidare kunna sprida de behjartansvärda orden till svenska hem. Enhvar af våra läsarrinnor, som är moder och uppfostrarinna, borde göra till en samvetssak att taga del af det lilla häftet, som omgående fritt tillsändes de af våra prenumeranter, som insända 30 öre i frimärken och rekvirera detsamma från Iduns expedition, Stockholm. Inkomsten är oafskortad anslagen till Iduns skollofskoloni.

Vid försändelserna böra noga angifvas, att de samma äro afsedda för »Iduns skollofskoloni» och särskildt om det ofvannämnda häftet önskas tillsändt. Alla inflytande medel redovisas i Idun.

Stockholm i april 1894.

Red. af Idun.

Kärleksbacillen.

En kvasi-vetenskaplig föreläsning

för Idun af

Jonas Dugge.

Kärleken är underlig och kan falla till och med på en Stall-Pelle.

Karl XI.

Mina ärade ståndsbroder! Kärleken är i alla landsändar lika allmän som — potatissjukan.

Petter Jönsson
i Träslända.

Kärleken har i alla tider varit ett ämne, som framför andra sysselsatt icke blott konstnärer och skaldar, utan äfven gemene man. De gamle hänleddes denna mystiska kraft från ett skalkaktigt gudabarn, som lade allt i universum under sitt valde; från och med de förgångliga jordemänniskorna, ända till invånarne i Zevs-Jupiters skimrande olymp. Kärleken ansågs odödlig och kallades Eros eller Amor. Han var, trots sin litenhet, den skönaste bland gudarne. Eros afbildades alltid naken och bevingad, bärande en bäge och pilkoger i händerna. Det var med dessa vapen som han sårade sina offer och sålunda upp-

väckte den hemlighetsfulla plåga, som kallas kärlek. De hjärtat härvid tillfogade kvalen åskådliggjorde konsten genom att låta Eros (Amor) öfver en brinnande fackla hålla den vid sina fjärilsvingar gripna Psyke eller själen, under det guden själf vände sig bort för att icke bevittna den ålskades smärta. Psyke var nämligen Eros' älskarinna, Guden blef således slaf under sin egen, kärlekens, makt.

Då tron på Olympens gudar försvann, togo skalderna ämnet om hand och gåfvo de mest vidunderliga definitioner på kärleken. Så kväder t. ex. P. Lagerlöf:

»Säg, hvad är kärlek? En har sagt, han är en hemlig plåga,
Ett ljuft gift, en beska söt, det angenämsta sår,
En önskesjuka, bästa straff och ljufta död man får.»

På det svaret blef dock ingen klok. Något resultat vanns tills vidare icke.

Så började vetenskapsmännen i nyaste tider anställa ifriga forskningar efter kärlekens orsak. De upptäckte slutligen, att erotiska åkommor, liksom en hel del andra sjukdomar, t. ex. influensa, kolera, rabies m. fl., härledde sig af för blotta ögat osynliga lefvande varelser, som kallas baciller, bakterier eller mikrober och hänföras till svamparnes stora grupp. Kunskapen om den nya infusorien, kärleksbacillen kallad, är dock ännu mycket ofullständig. Hvarken jag eller de andra vetenskapsmännen ha ännu kommit fullt på det klara med kärlekens natur. Men forskningen är åtminstone ledd på rätta spåret, och lösningen af problemet kan därför icke länge låta vänta på sig.

Jag skall nu med läsarrinnornas benägna tillåtelse söka i någon mån klargöra forskningens hittills varande resultat äfvensom i korthet ange de vanliga botemedlen mot kärleksbacillens fruktansvärda härjningar. Men då infusorien lättare kan kännas än ses, anser jag onödigt att i bild framställa någon individ af släktet såsom prof. Jag ämnar dock göra föreläsningen så åskådlig som möjligt, och i tvistiga fall vädjar jag på förhand till herrskapets egen erfarenhet.

I.

Kärleksbacillens natur och verkningar.

Kärleksbacillen är mycket svår att studera, dels på grund af faran för vetenskapsmannen att själf bli angripen af infusorien och dels emedan bacillen är så utomordentligt liten, att han endast med tillhjälp af de starkaste optiska instrument kan upptäckas och klassificeras. Han har ingen afsevärd längd, och det skulle vara ett fruktlöst göra att söka väga honom på ett vanligt lodbetsman. Den finaste ljustråle förhåller sig till kärleksbacillen som en kabel till ett hårstrå. Till färgen är bacillen röd, hvilket med blotta ögonen kan iakttagas, då han i stora massor vid kritiska tillfällen purprar damernas kinder och läppar. Från influensabacillen skiljer sig kärleksbacillen därigenom, att då den förre närmast liknar en yngre trikin, som fått en kapucinerhätta på framkroppen, är den senare mera snobbig till utseendet och har en diminutiv hästsvans på hufvudet samt gula tvärränder öfver bröstet, hvarför han i öfverensstämmelse med sin natur måtte inneha någon sorts löjtnantsrang inom bacillvärlden. Han går ock mycket rak i kroppen, ungefär som en knekt, hvilken sväljer en eidgaffel, och detta är infusoriens odisputabla rättighet, ty bacill betyder »liten käpp» eller »staf».

Kärleksbacillen får ingalunda förväxlas med

en till form och rörelse något liknande organism, den s. k. vänskapsbakterien. Denne senare tillhör ett lägre utvecklingsstadium, men kan i vissa fall under konstant hög temperatur öfvergå till kärleksbacill, ungefär som af dyn-ten bildas en binnikemask.

Kärleksbacillen trives under alla breddgrader och i alla klimat, lika väl i den nordiska vinterns friska temperatur som under en sydligare himmels glödande sol. Ingen kan döda eller tillintetgöra mikroben, men väl genom självviskhet drifva honom på flykten. Infrusen i ett isberg eller stekt vid en krater, uppstår han åter lika frisk och med föryngradt lif.

Sålunda betydligt hårdigare än kolerabacillen, som trives endast i värme, och influensaditon, som föredrar köld, har han en oerhörd förmåga att anställa fruktansvärda härjningar under alla tider på året. Han verkar dock helst under den mörkare delen af dygnet och tycker bättre om månens (obs. ej i nacken) än solens sken.

Kärleksbacillen är i vidsträcktaste bemärkelse kosmopolit. Inom civiliserade samhällen förekommer han ymugast i balsalonger och på skridskobanor, under segelturer och skogspromenader, vid badorter och sommarnöjen o. s. v. Icke ens s. k. »förkläden» (gamla fröknar och tænter) kunna här skydda de unga mot bacillens påhållningar.

Personer anses mottagliga för kärleksbacillen under alla åldrar, dock mest före 30-talet; 15—20-åringar hemsöker han allra värst. Under grönaste ungdomen åstadkommer bakterien en häftig, men ostadig feber; vid mera framskriden ålder bli symptomerna lugnare, men på samma gång konstantare och envisare. Hos personer med koleriskt eller mellankoliskt temperament anses han lättare viona insteg än hos en flegmatiker eller sangviniker. Åtminstone äro sviterna af sjukdomen med säkerhet svårare hos de förra än de senare.

I motsats till åtskilliga andra infusorier, som förorsaka koppor, vanliga febrar o. s. v., kan kärleksbacillen angripa samma organism flerfaldiga gånger. Sjukdomssymptomerna bli dock svagare och svagare för hvarje nytt recidiv. Därför äro s. k. koketter och världsmän föga lidande af kärlekssjuka. Deras intresse splittas åt för många håll. Genom mångkurtis eller flirtation bli kärleksbacillerna liksom utspädda, så att de icke trifvas, utan så småningom taga till flykten. Hos koleriska personer däremot, som icke älska på lek, få bacillerna riktigt fäste och bli så hemmastadda, att de följa den angripna ända in i en annan värld.

Skalder och vetenskapsmän äro numera fullkomligt ense om, att kärleksbacillen vanligen intränger genom ögonen. »En blick kan väcka kärlek,» säger t. ex. Shakespeare. Stundom använder han äfven känselsinnet. Smaken, i materiell mening, anlitas först i ett senare stadium, och ideelt tagen är den härvid som alltid »forskjellig». Skönheten är bacillen mycket svag för, men ofta ignorerar han äfven denna.

Inkommen i kroppen, förökar sig kärleksbacillen med otrolig hastighet. Detta sker sålunda, att han snör af sig på midten. (Det är troligen honom, som damerna härma, då de genom ett visst tortyrredskap göra sig så smala om lifvet som getingar) Under gyonamma omständigheter gifver en bacill på 24 timmar upphof åt 16 millioner afkomlingar och på tvänne dygn åt 500 milliarder. (»Det är för väl, att han icke han icke har någon rikedom att lämna efter sig, ty då blefve arf-kiftet ett brydsamt göra,» anmärker en skämtare.)

Då kärleksbacillen angripit en mänsklig organism, så utbreder han sig på grund af förökelselagen hastigt till kroppens alla delar. Man har genom mikroskopet konstaterat, att en hårdt insjuknad person efter kort tid har baciller i sådan myckenhet, att de i väldiga »stim» simma med blodet genom härrörskärlen. Det är dock vissa kroppsdelar, som infusorien företrädesvis bebor, t. ex. hjärtat och hjärnan, i hvilka organ han vanligen anställer de fruktansvärdaste härjningar. Kännetecknen på en kärlekssjuk bli därför: häftigt klappande hjärta, orolig puls, dålig sömn och matlust (så att den förälskade ofta magrar som kråkorna om våren), drömmeri äfven i vaket tillstånd o. s. v.

Förundransvärd är bacillens förmåga att äfven i andligt hänseende omkapa en människa. Pratumakaren blir stum som en fisk, den eljes tystlåtna språksam och underhållande, en allvarlig glad och den glade allvarlig, idémänniskan synes galen och den galne klok, den fege blir modig och den modige feg o. s. v.

Mannens och kvinnans kärlekssymptomer äro dock något olika. Charles Richet säger här om i sin bok *Kärleken*: »Då ynglingen angripes af kärleksfeber, blir han stolt, grälsjuk, ondsint, misstänksam och skuggrädd.» Är det inte rysligt? Och om kvinnan heter det i samma utmärkta arbete: »Hennes tankar gå alltid åt samma håll: de vända sig kring kärlek, liksom magnetnålen riktar sig mot nordpolen. Hvilken deras samhällsställning än må vara, begära alla unga flickor, fula och vackra, rika och fattiga, endast att få älska. Men i stället för det öfvermått af kraft och verksamhet, som under dylika förhållanden framträder hos ynglingen, yppar sig hos den unga flickan en obeskriflig trånad, ett obestämdt svärmod samt hejdlösa utbrott af skratt och gråt.» Känna mina ärade läsarinor igen symptomen? Jag bara håller mig till den exakta vetenskapen, men vet föga om den praktiska verkligheten.

Det förhåller sig med denna sjukdom som med de flesta andra, att den först ligger dold någon tid, innan den framträder i ljuset. Må man därför noga aktge på kännetecknen för att kunna hämma det onda, innan det blir akut eller ännu värre kroniskt, ty då är botandet ofta för sent. »Man kan,» säger en specialist på det här området, »förmoda kärleksbacillens ännu dolda tillvaro, om någon antingen oftare eller ock mera sällan än vanligt med en egendomlig klang i röst och en liten blix i ögat uttalar namnet på en person nf motsatt kön.»

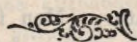
Vanligen är den, som råkat ut för kärleksbacillen och själf upptäckt sin farliga belägenhet, mycket ifrig att hemlighålla sjukdomen till en tid. De, som ömsesidigt älska, bli dock snart genomskinliga för hvarandra, äfven om ögonen äro nedslagna.

I vissa fall öfvergår sjukdomen lätt till en fruktansvärd missbildning af kärlek, kallad *svartsjuka*, hvilken lär vara en visare och mera svårhandterlig än alla andra mänskliga lidelser tillsammans. Namnet har förmodligen uppkommit däraf, att den med nämnda åkomma behäftade icke är vidare ljus i uppsynen, utan mörk som månen i nedan. Svartsjuka uppstår egentligen, då mer än en fått kärleksbaciller från samma håll, samt är ett okuffigt begär att ensam triumfera öfver alla medtäflare eller s. k. rivaler. Den angriper såväl män som kvinnor och gör dem stundom till riktiga vildar eller furier. En svartsjuk är aldrig särdeles vänlig mot sin rival, utan önskar honom helst dit pepparn växer. Svartsjukan

drifver t. o. m. alla s. k. vänskapsbaciller på flykten. Två rivaler, som varit de mest förtroliga vänner, hysa icke minsta samvetsbetänkligheter vid att använda diplomatiens arga list samt kunna i värsta fall genom krig i smått skicka några gram bly i kroppen på hvarandra. Det är rätt intressant att iakttaga ett par svartsjuka medtäflare, hvilka utbyta blickar som ett par ilska tuppar, men nöjet reduceras betydligt, ifall man själf bor i enderas dräkt.

Det värsta beträffande kärlekssjukan är, att hon i hög grad äger förmåga att smitta andra, hvilket särskildt visar sig vid s. k. förlofnings-epidemier, som efter längre eller kortare melantider stundtals utbryta. Så snart någon blifvit angripen af kärleksbacillen, får han eller hon i regel ingen rast eller ro, förrän smittämnet befordrats till annan person af motsatt kön. Och härvid är valet af moitié ingalunda likgiltigt. Det är alltid någon särskild — blott en tillika —, som man får en syndig lust att bringa i samma olycka. Man antager att det härvid förhåller sig på samma sätt som mellan positiv och negativ elektricitet, d. v. s. att hos olika kön finnas skilda slags kärleksbaciller, som sträffa efter närmande. Erfarenheten visar, att ytterligheterna oftast uppsöka hvarandra, så att helt olika karaktärer förenas och kompletteras genom kärleken.

(Forts. o. slut i nästa n:r)

Från Iduns läsekrets.

Hushållsinköp.

I frågan: Parti eller minut?

Den gamla sängen bland husmödrar, att det är en stor besparing att göra sina uppköp i parti, är ännu *alltid* ny, hvilket undertecknad med några ord vill vidröra, förutskickande den upplysning, att hon hör till dem, som hafva rymliga skafferier, dito källare och vind, så att ej utrymmet hindrar för partiaffärer. Dessas företräden äro i mitt tycke *flere*, men det är tydligt att många finnas, som ej kunna begagna sig af dem, och för dessa äro ej nedanskrifna rader afsedda. Men alla dem, som så hafva kunna, beder jag: Gören *alltid*, så vidt möjligt, edra uppköp i parti. Undertecknad har själf försökt båda delarne, så hon vet af erfarenhet, hvilket som är bäst, nota bene från landtlig synpunkt sedt. (Här torde behöfva bemärkas, att priser som härnadan förekomma ej äro stads- eller torgpriser, utan landtpriser.)

För att nu nämna några af de varor, som den aktade insändarinnan i ett föregående nummer uppräknat, ställer sig priset för t. ex. hvetemjöl så här: Vid senaste partiinköp gällde det pr kg 24 öre, men hel säck (100 kg) 19 kr. Här är ju redan en stor prisskillnad, och hvad åtgången beträffar, är det inte svårt att räkna ut, hur länge 100 kg. skall räcka, antingen det då gör 4 eller 6 kg. i veckan. Alla de öfriga förnödenheterna blifva, åtminstone på landet, betydligt billigare i mån af inköps storlek (pr extra kontant, förstås.) I fråga om kött kan man ju ej förorda partiinköp för dem, som kunna få det färskt för dagen, ty kostar det mera, så smakar det också mera, men nog blir det åtskilligt billigare i parti. Så ha vi för 1/4 utmärkt kött betalt 74 öre pr kg., och sådant pris står nog ej att få vid inköp af små kvantiteter. Så långt som till smör fjäringsvis har jag ännu ej hunnit, men det första min kassa det medgifver, kommer jag ej att tveka i valet. Betänkom, ärade husmödrar i stad och på land, en fjärding godt »höstsmör» för vinterbehovet — efter, låt oss säga 1,50 pr kg., hur skulle det inte »smaka» fram i juletid, då det går upp till 2 kr., om det ens på vissa håll står att få för pengar! En sak vill jag ock nämna, som isynnerhet borde inköpas i parti på höstsidan, nämligen kol. Förledet är inköpt vi i november 10 hl kol & kokes till pris 1,25 å 1,30 pr hl och det räckte för vintern och blef öfver, i år däremot, då vi uraktläto ett dylikt inköp, ha vi efterhand betalt 1,75 å 2 kr. pr samma mått och ändå inköpt ungefär 8 hl

Detta är nu *en* sida af saken, men det finnes ännu en, som jag nästan räknar högre. Med hvilken trygghet kan man ej gå i sitt hushåll, när det finnes i förråd af allt det som dagligen behöfves, och det extra arbete att öfvervaka förråden, som omnämns af »Skånska i Småland», det anser jag mig godt kunna medhinna på en liten del af den tid, som annars skulle behöfvas för de dagliga uppköpen. Tid är ju pengar.

Och så till sist ännu ett. Jag gissar, att den lilla fru, som i Idun för 1890 under rubrik: »Huslig ekonomi» låtit oss veta, hur besvärligt det är att ofta behöfva bedja sin herre och man om hushållspengar, än till ett och än till ett annat under veckans lopp, skulle med glädje omfattat mitt förslag, om hennes herre tillät det. Dylika obehag försvinna ju alldeles i ett hushåll, där partiinköp alltid förekomma, och endast af detta sista skäl borde så många som möjligt göra sina uppköp i parti. Hvad slöseriet vidkommer, som den »sparsamma» husmodern inför de fyllda fjärdingarne skulle tillåta sig, vill jag endast påpeka, att då de *större* förråden ju skola räcka så mycket längre än de små, är denna omständighet tillräcklig att förhindra allt slöseri.

Albert . . .

Vårbrief till Idun

från en landsmaninna i San Francisco.

Se nu är våren här med friska kranar
Att fröjda våra hjärtan än en gång!
Hvar blomma doftar, och hvar fjärlil dansar,
Från hvarje gren man hör en kärlekssång.

En kärlekssång, som ljuft med lofsång blandas.
Från minsta insekt höres fröjdeljud.
I minsta blommas kalk en maning andas,
Som bjuder: se din skapare och Gud!

I norr, i söder öster eller väster,
Hvar helst på jorden än vår tröskel står,
Välkomna varen I, I väna gäster,
I blommor små — välkomna hvarje vår!

Fast Kaliforniens ros beständigt glöder,
I yppig prakt bland lackviolers gull,
Bredvid chrysanthemum från tropiskt söder,
Som hyllning skänkes för sin skönhets skull —

Små kolibri i gyllne dräkter glittra
Omkring akasians mjuka vinterblad
Och lärkorna i skyn beständigt kvittra
Sin ljufva sång, som vårens fri och glad —

Fast »Mockingsbirds» på neriumgrenar sjunga
Vid bölja evigt fri och himmel blå
Att lätta mödans barn i dagens tunga —
Hur kär är vårens silfversky — ändå!

När späda blomster oss sin fåbring bjuda
Och lätta vågor emot stranden slå,
När nya toner friska drillar ljuda,
Hur skönt är vårens korta lif — ändå!

Hur gärna tanken flyr till fosterjorden
Till bergens klyftor, bäckens glada språng,
Till dessa ängar upp i höga norden,
Där jag som barn har tumlat om en gång!

Till sagans gömslen, dessa undrens ställen,
Där Necken fordom på sin harpa slog
För elfvor små i varma sommarkvällen
Kring dvärgehällarne i nordanskog.

Nu flammar där, och bergens eldar brinna
Och glädjen dansar uti Valborgsnatt,
Kristallens pärlor smälta och försvinna,
Och hoppet ler, och allt blir åter glad!

Nu porla bäckarne som förr, och sippor
Med ögon blå nu springa fram i nord,
Och vilda blommors skatt i stora knippor
Af kärlek bindes ömt för »namnsdagsbord».

Och björken knoppas såsom förr i skogen,
Och göken svarar — två, tre, fyra — sju!
Och svalan pröfvar, mot sin hembygd trogen,
Sin vinges styrka öfver Donau.

Och solens stråle sig så stolt bereder
Att träda fram med prakt i midnattsglans,
Och lönnens krona sig i stillhet gläder
Att färdig blifva med sin majstångskrans.

Linnéa djupt sig ned i mossan gömmer,
Men af sin doft förrådes hon ändå,
Liljekonvaljen ljuft sin välukt fömmer
Ibland narciss och ängsvioler små.

Och maskroskedjor än, I små, I binden,
En balsamin står framför stugans dörr,
Och varm och långtande står där i grunden
En trogen flicka nu — precis som förr.

Med ögon blå och lockar nordiskt gula,
Som prydas af en blå »förgät mig ej».
Af våren inga blommor anses fula,
Nej, icke ens en ringa timotej.

Pingstliljor dofta ljufligt, liksom friska,
Ty minnets blomsterurna öppen står,
Och små gullvifvor ibland elgräs hviska:
Du må ej glömma oss, när det är vår.
San Francisco i mars 1894.

Sophie Sonnichen.

Ur notisboken.

Drottningens utländska resa. Som ämnadt var afreste drottningen till utlandet i tisdags middag. Färden ställes, som bekant, till Wied och Honnef.

Det danska furstebesöket. Med ordinarie snälltåget i söndags afton anträdde furstefråmandet återfärden öfver Malmö till Köpenhamn.

Publicistklubbens värfest äger rum i Cirkus på Djurgården i morgon lördag efter ett synnerligen omväxlande och lockande program, vid hvilket våra allra bästa författare medverka. K. Hofkapellet spelar under förste hofkapellmästaren Nordqvists anförande, och Bellmanskören sjunger, ledd af dir. Åkerberg. I rytargången och på Hasselbacken, som särskildt för denna afton reserverats för de cirkusbesökandes räkning, uppställas tombolor med många och goda vinster. Det hela loftar att varda synnerligen lyckadt. Biljetterna hafva öfverströmt strykande åtgång. H. m:t konungen kommer att öfvervara festen, hvilken som bekant gifves till förmån för Publicisternas understödsförening.

Artistbal anordnas på Hasselbacken nästkommande torsdag till förmån för Dramatiska och musikaliska artisternas pensionsförening. Anteckning för deltagande kan ske alla dagar kl. 3—4 å Dram. teaterns kansli. Ingen offentlig biljettförsäljning äger rum.

Aftiden författarinna. Efter långt lidande har fru *Olivia Sandström*, som författarinna känd under namnet *Silvia Bennet*, afliat i Köpenhamn, 46 år gammal. Hon har utgivit två band berättelser och en roman (*Konsulinden*) m. m. Hon var några år bosatt i Stockholm under sitt äktenskap med den svenske musikkritikern *Sandström*, och hon lärde under den tiden känna en del af Sveriges litterära och journalistiska värld.

Ellen Key höll föredrag i måndags afton i Vetenskapsakademiens stora sal inför en ganska talrik publik, hvilken med stort intresse följde den talangfulla föreläsarinnans framställning af »Sveriges modernaste författare», *Carl Jonas Ludvig Almqvist*.

Framställningen, som var högeligen fängslande, led dock något däraf, att föreläsarinnan begränsat det rika ämnets behandling till en enda afton. Dock hann hon klarligen ådagalägga, att det är på tiden att rättvisa göres åt denne diktare, liksom det framgick, att ingen är bättre skickad att göra detta än just fröken *Key*. Det kan därför icke vara ur vägen att uttrycka den förhoppningen att de löften, som föreläsarinnan ingaf om en fullt utarbetad framställning från hennes hand utaf detta underbara snilles lif och verk, icke måtte låta länge vänta på sig.

Wilhelmina Hiertas stipendium i Upsala har tilldelats med kandidaten *Anna Magdalena Stecksén*, Stockh.

Stockholms pensionatlif. Som en liten, komplettering till den artikel under denna rubrik *Idun* i fjol meddelade, vilja vi påpeka en nyanlagd pensionsaffär, som innehas af fröken *Karin Norberg*, i huset *Malmtorgsgatan n:r 4, 2 tr.*, midt emot *Hôtel Rydberg*. Läget är ypperligt och arrangementet låra vara förstklassiga, så att de resande, som hittills besökt pensionatet, hafva varit mycket nöjda.

Teater och musik.

Kungl. operan har upptagit *Adams opera comique* »*Postiljonen från Lonjumeau*» med danske tenorsångaren *Nordal Brun* i titelrollen. Vi återkomma i nästa nummer till denna repris.

I afton har hr *Strömberg*, den välkände och aktade operasångaren, sin recett, vid hvilken uppföres »*Advokaten Pathelin*» och »*På Sicilien*». Mellan de båda operorna förekommer en konsertafdelning, i hvilken prof. *Neruda* och andra komma att medverka.

Matinéen i söndags å Dramatiska teatern till förmån för suffören hr *Michal* var ledsamt nog ganska fåtaligt besökt. Den var emellertid i allo mycket intressant. Efter en fyndig och väl hopkommen prolog af hr *Daniel Fallström*, framsagd af hr *Personne*, gafs på ett förträffligt sätt *Benzons* bekanta proverb »*Surrogat*» af hr *Fredrikson* och fru *Fahlman*. Härpå sjöng fru *Rundberg* på sitt öfverträffliga vis några danska visor, hvilka väckte stormande bifall. Till sist uppfördes det tvåtuseneriga lustspelet *Flickan från Andros* af *Publius Terentius Afer*, från latinet öfversatt af hr *Personne*. Denne återgaf också högst förtjänstfullt en af hufvudrollerna, slafven *Davus*. Bland de öfriga rollehafvarne i det intressanta stycket torde hr *Bäckström*, *Gründer*, *Strömberg* och *Envall* samt fröken *Behrens* böra framhållas.

Filharmoniska Sällskapets länge bebådade utförande af *Beethovens* storslagna *D dur-messa* (»*Missa Solemnis*») äger rum tisdagen den 24 dennes i Musikaliska akademien och artar sig att blifva ett evenemang i årets musiklif. De fordrande soloparterna uppbäras af grevinnan *Mathilda Taube* och fru *Ida Brag* (hvilka dela sopranpartiet), fru *Dina Edling* (altpartiet) samt hr *Max Strandberg* (tenor-) och *Salomon Smith* (bas-partiet). Ingen-ting har uraktlätits för att bereda det utomordentliga tonverket ett värdigt utförande, och man hoppas, att framgången skall svara mot sällskapets berömvärda sträfvan.

Fru Louise Fahlman, den högt begåfvade och framstående skådespelerskan vid Dramatiska teatern, gifver om tisdag en dramatisk soaré å k. operan, hvarvid *Wilbrandts* sorgespel »*Arria och Messalina*» uppföres. Fru *F.* spelar här *Messalina*, en af hennes allra bästa sceniska skapelser, för hvilken hon för åtskilliga år sedan skördade så mycket bifall. Den andra hufvudrollen utföres af fru *Hwasser-Engelbrecht*.

Sen till, att *Idun* och *Iduns Modetidning* finnas hos alla edra bekanta!

En moders bevisföring.

Dialog af *Eugenio Sellés*.

Öfversättning från spanskan af C—n.

(Rum och tid för handlingen: ett läger undet det krig, som germanerna under *Arminius'* eller *Hermanns* ledning förde mot romerska väldet.)

1.

»**D**in make var en af stammens förnämste krigare. Hans faders förtjänster upphöjde honom till högsta rangen. Hans egen tapperhet förskaffade honom en ställning framför alla andra i den krigshär, som försvarar vårt folkslags oberoende, egan

derätten till vårt land, vår rena religion, våra makars kyskhet, våra barns lif.

Men hans uppförande har gjort honom ovärdig sin faders namn, sin nations förtroende.»

»Huru? Har min make kanske blifvit besegrad af den, som Rom kallar *Germanicus* och som Germanien alltid skall kalla en fiende?»

»Gud gifve han vore besegrad, ty då skulle vi beklaga vår olycka, men icke vår vanära. Nederlaget smärtar, men fegheten fläcker.»

»Har han måhända förlorat sin sköld, som fallit från hans svaga arm, liksom tårarne falla från barnets ögon, då det hör härskriet? Har han kanske flytt för dessa örnar, som dogo tillsammans med *Varus* och öfver hvilka till och med våra ungmör numera skämta?»

»Gud gifve att han flytt! Ty då skulle fiendens pilar, som äro snabbare än fötterna, hafva liksom gudarnes blixtråle borrarat in sig mellan hans refben och dödat honom i likhet med de fega, med ansiktet i smutsen och skuldrorna mot himlen.

Fegheten fläcker den hos hvilken den finnes; men förräderiet vanbedrar den som begär det, och därtill lönnmördar det den som understödjer det.»

»Men... om hvilken förrädare talar ni?»

»Om din make. Jämte *Siegmar*, en värdig broder till den skändlige *Segestes*, har han öfvergått till de romerska fanorna, säljande sitt namn, sin sköld, stammens heder och sina gudars helighet.

Han har trädt i *Cæsars* tjänst. Vid *Rhen* var han anförare för tusen germaner; vid *Tibern* är han mera en slaf, som med hopen följer triumfatörernas vagn, ropar bifall åt *Tiberius* på cirkus och bugar sig i patriciernas atrium.

Han har aflagt sin krigiska dräkt, den korta hjortskinsrocken, en passande prydnad för frie män, ty den lämnar armar och fötter nakna och fria, och har ifört sig latinska folkets kvinnliga, stora tunika, en dräkt som anstår slafvar, ty den hämmar fötternas gång och hindrar armarna vid strid.»

»Du, store präst och stammens hufvud, bedrager mig icke, ty den kan icke bedraga som i sin mun har gudarnes tunga. Men utan tvifvel har du blifvit bedragen af dem, som i sitt hjärta hysa afund till männen.»

»Nej, kvinna, man har icke bedragit mig, ej heller bedrager jag dig. Gifve Gud att jag bedroge dig! Vål veta gudarne, att jag i denna stund skulle mera tycka om synden af en lögn än smärtan af denna sanning.»

»Säg mig, om du så vill, att min make är romarnes fånge, ty, fruktansvärda genom sin styrka, ha de bortfört honom med list eller våld; men du må icke säga, att den man varit upphof till förräderi, hvilken gaf mina barn lif.»

»Därför att dina barn äro en förrädares barn och alltså syskon till förräderiet, kommer jag för att tala med dig i stammens alla höfdingars namn. Krigshären, utan anförare, blir tygellös och fördärfvad; fienden infaller i våra skogar och hotar vårt läger; ingen vågar försvara sig, ty med exemplet af förräderi för ögonen, finns det icke en soldat som numera litat på sin kamrat; folket, uppbragt och i fullständigt myteri, begär upprättelse åt Germania och straff för den trolöse. Det är nödvändigt att lugna det.»

»Söka germanerna den trolöse? De veta ju, att han finns i Rom. Äro de så tappra? Nå, må de då gå till Rom efter honom.»

»Måhända skulle vi redan vara på väg

Regeringsgatan 22 Vadstenaboden

Vadstenaspetsar
ojämförligt största lager,
lika billigt som i tillverkningsorten.

Norrköpings bomullsväfnader
till fabrikspris.

Duktyger, Handdukar,
Lärfter
i parti och minut.

Regeringsg. 22
Låga, bestämde pris.

C. M. Carling

till Rom, om detta förräderi icke lade hinder i vägen. Därför är den allmänna vreden så mycket större, och den faller alltid på hvad som finns till hands.»

»Och hvad begär den?»

»Ett offer af förräderiets syskon.»

»Ingalunda! Hvad har stammen att göra med mina barns lif? Har den kanske gifvit dem det?»

»Men gudarne ha gifvit dig dem, och gudarne äro förolämpade genom honom, som affallit från dem. Deras vrede uppenbarar sig tydligt genom olyckor på jorden och järtecken på himmelen. Genom vår, deras prästers mun anbefalla de ett offer.»

»Gudarne anbefalla inga onödiga grymheter. Hvad gagnar dem blodet af en jordens mask, om de kunna försönas när de vilja?»

»Vår religions bruk föreskrifver det. Du är icke den första och skall ej heller bli den sista moder, som beröfvade sina barn. Det är dåraktigt att hårdnackadt strida mot folket och gudarne. Deras makt är alltid större, ty den är som den heliga Rhenfloden, hvilken ej har andra stränder än dem hon gör sig själf. Följ den, om du vill lefva, men sätt inga dammar för den, ty det är icke floden som stannar, utan dammen som förstöres. Du har fem barn: utvälj det som bör offras.»

»Jag väljer icke, ty då skulle jag offra det.»

»Du skall för den skull icke befrias från offret. Folket skall rycka ifrån dig ett, hvilket som helst, och kanske blir det det mest älskade.»

»Nåväl, sammankallen stammens mödrar; må de välja bland de fem.»

(Forts.)

Redaktionens brefväxling.

»En syster af Röda korset» skriver och ber oss om ett porträtt af *Kate Marsden*, den ädla engelska kvinnan, hvars uppförelse verksamhet bland Sibiriens spetälska redan förr omnämnts i Idun. Vi skynda också gärna att gå hennes önskan till mötes.

I en obehövad »kibitka», till häst, till fots eller buren af de infödda, har *Kate Marsden* genomströfvat Sibirien och uppsökt de ödsliga trakter, i hvilka de spetälska, utstötta från det mänskliga samhället för sin sjukdoms skull, sluta sig samman och föra ett lif, hvars elände trotsar all beskrifning. Dömda att fjärran från människoboningar lefva i usla kojor och jordhål, äro de hänvisade att uppehålla sig med betlande. Ingen läkarhjälp bjudes

dem, ingen vård lindrar deras plågor. Hvarje annan människa skulle ha stått stum och hjälplös inför detta olycksöde. *Kate Marsden* gjorde det till sin lifsuppgift att hjälpa de olyckliga. Under förra året återvände hon till England och lyckades genom tal och skrift intressera andra för sina planer samt samla nödiga medel, ända till tsarens öron trängde ryktet om hennes ädla sträfvan och vann hans mäktiga sympatier.

För närvarande är den modiga samaritiskan för andra gången på väg till Sibirien, dit ändligen tre läkare och fem barmhärtighetsyststrar sändts före henne. Deras afsikt är att inrätta stora sjukhus, i hvilka de spetälska kunna insoleras. De, hvilka sjukdom ej är allt för långt framskriden, skola där finna ej endast vård, utan äfven arbete, som kan förströ dem från tanken på deras olycka. För dem, hvilka arbete är omöjligt, skall åtminstone all den lindring beredas, hvilken läarkonsten förmår bjuda, ty än i dag känner vetenskapen ingen bot för den förfärliga sjukdomen, som bit för bit mördar sina offer och låter dem förtvina.

Kate Marsden är dotter till en ansedd engelsk jurist och trettiofem år gammal. Sedan hon vuxit upp, bar hon helt och hållet ägnat sig åt sjukvård. Kan hon kanske också ej till fullo nå sitt mål att hjälpa alla de olyckliga, som försmäkta under spetälskans gissel i Sibirien, så har hon dock gifvit det första hjältemodiga uppslaget till en handling af upphöjd människokärlek och är vård att framhållas som en förebild af äkta kvinnlig offervillighet.

Innehållsförteckning.

Karin Montin; af *G. P.* (Med porträtt) — Mitt gamla täcke; poem af *Anna A.* — Ordets ansvar; af — *dens.* — Bismarck om kvinnorna. — Under snön; skiss för Idun af *Sophie Linge.* — Att äkta... af *Hj. Cassel.* — För de fatiga små barnen. — Kärleksbacillen; en kväsvetenskaplig föreläsning för Idun af *Jonas Dugge.* — Från Iduns läsekrets: Husällsinköp; af *Albert.* — Vårbrädet till Idun från en landsmaninna i San Francisco; af *Sophie Sonnevichsen.* — Ur notisboken. — Teater och musik. — En moders bevisföring; dialog af *Eugenio Sellés.* Öfvers. från spanskan af *C-n.* — Redaktionens brefväxling. (Med porträtt af *Kate Marsden.*) — Tidsfördrif.

Tidsfördrif.

Redigeras af *Sophie Linge.*

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Logogryf.

Jag omtyckt är utaf den, mig äger,
Om jag än aldrig så liten är;
Dock, vackrast är jag, så folket säger,
Då våren mig med sin grönska klär.
Jag vittne varit i alla tider
Till mångt kärleksfullt »rendez-vous»,
Och än jag är det, då månen sprider
Sitt sken på jorden, som gått till ro.
Jag älskad är af mång' barnaskara,
Dock äfven äldre mig hålla kär,
Af trenne leder består jag bara,
Och svår att gissa jag visst ej är;
Och, då jag funnits, det säkert går
Att gissa orden, man af mig får.

Hvad skräddaren ej sakna får,
Om han skall kunna sy.
Hvad bondeman om hösten sår;
Hvad brusar fram med gny?
Det, hvarur grisen äta bör,
Och som man har vid bak.
Hvad hvarje män'ska säkert gör,
Som väntar på en sak.
Hvad finnas plär på hvarje fot,
Om den ej vanskapt är.
Hvad bonden tar förutan knot,
Då han i fru sig klär.
Det, hvarpå fågeln slår sig ned,
Där förr han hvilat fått.
Det, som för mången sakta skred,
Då, tyngd af sorg, han gått.
Säg, hvad den män'ska blir till slut,
Som på bekymmer bär;
Och hur man säger, den ser ut,
Som gammal blifven är.

Ett mystiskt väsen, som visst lär
I skogen hålla till.
Hvad den, som mycket envis är,
Ej gärna taga vill.
Ett litet vatten, som man ser
Jamt ila fram så nätt.
Hvad hvarje sår nog säkert ger,
Då det ej skötes rätt.
Hvad gjorde barnet, då det fick
Utaf sin mamma smäll?
Hvad gossen var, då hem han gick,
Och han ej varit snäll.
Ett ting, som icke saknas bör
På någon gummas »rock».
Ett djur, som, där det hemma hör,
Man ofta ser i flock.
När något orätt gjort du har,
Hvad känner du väl då;
Men ock hvad, om du rätt den tar,
Du för din synd kan få?
I din och min och hvarje kropp
Nog finnes mången — hvad?
Hvad kan man mången leta opp
I stor som liten stad?
När du potatis koka vill,
För hvad gör pannan fri?
Och tänk på, när du äter sill,
Hvad den har fångats i.
När du till grannen skulle gå,
Hur var den väg, du gick?
Hvad lillan säkert gjorde, då
Af tant hon namnam fick.
Hur kallar man den män'ska väl,
Som goda råd ej tar?
Hvad bör bli heligt för din själ,
När du den gifvit har?
En rätt du hvarje vecka får;
Så ett adverb, min vän.
Hvad, som på vintern naket står,
Men våren klär igen.
Hvad brukar väl en landtman, säg?
Det, hvaraf bröd du får.
Hvad finner från ditt öga väg,
När du helt sorgsen går?
För hvad nog mången lefva får
I fångelse sitt lif?
Hvarpå nog oxen gärna går,
Så ock hans kära vif?
Ett djur, som nyttigt är helt visst
För den, som bröstsvag är.

Hvad logogryfen har till sist
Så väl som allting här. —

Bea.

Charad.

Mitt första och andra tillsammans
Belyses af aftonsols flaman.
Mitt tredje ger skydd emot vinden
Och svalka åt brännheta kinden.
Mitt hela har knappast sin like
Bland stormän i Eskulaps rike.

—n—

Ifyllningsgåta.

		D		
		N	A	
	K		H	
	O		R	
	E		A	
B				B
	U			U
	F			L
	H		Ö	
		M	A	
			E	

Begynnelsebokstäfverna bilda namnet på en svensk lyriker och slutbokstäfverna titeln på en dikteykel af honom.

1) Dal på Pyreneiska halfön, 2) sommarplagg, 3) en dygd, 4) hvad gift kvinna är i förhållande till sin mans far, 5) fastning i Ungern, 6) namn på det ondas representant, 7) förvaringsrum för smycke, 8) något, som ofta förekommer i krig, 9) en af Karl

XII:s generaler, 10) ett vin, 11) forntida namn på Riddarholmen.

Erik.

Bokstafsgåta.

Två språkljud, ställda tillhoppa,
Bilda en flod i Europa,
På den vi lägga till och vända —
stafva
Och flera ord helt snart vi hafva:
En ventilationsapparat på män'skokroppen.
Och så en liten växt i våra kärr.
En idé som nutidsfolk fått uti hufvudknoppen.
Därnäst en herde, som kallas för herr —
Och något som skiltvakter göra.
Vi lägga till ett r och få
Ett na un med epitet därpå.
Hvad mer kan väl floden medföra?
Jo, tillägg ett f, och en titel du har
Som än fryntligt ljuder, liksom i forna da'r.

Lösningar.

Logogryfen: *Brefkuvert*, hvaraf fås: fru, turk, veke, ruter, tur, vek, kuvert, krut, fukt, ur, bur, ut, ek, uf, bref, kurre, kub, tub, fe, feber, ve, bete, er, tu, tre, ref, kurer, burr, Kurt, verb, frukt, efter, ber.

Charaden: *An-ark-ist.*

Arithmogryfen: *Hasselberg* — *Snödroppen.* Hindustan, arftagare, Stenstorp, skogstorp, Essequibo, lanternor, björklad, Esrums sjö, rosensten, gränspass.

Ordgåtan: 1) Eisleben, 2) Näsiervä, 3) Hull, 4) Jonas, 5) Eslob, 6) Leo, 7) tranbär, 8) Egribo, 9) Sinab, 10) Durance, 11) Östhammar, 12) Dannebrog — »En bjeltes död», Nils Forsberg.

Palindromerna:

N:r 1. Rök — kör.
N:r 2. Dom — mod.

HULTMANS Cacao & Chocolad

rekommenderas som den bästa och vitsordas på det varmaste af professorerna hrr Joh. Lang, Seved Ribbing, Nils O:son Gadde, C. J. Ask samt doktor Olof Moberg.